

Λευκωσία, 26 Ιουνίου, 2020

Έντιμο Υπουργό Εσωτερικών
Κύριο Νίκο Νουρή
Υπουργείο Εσωτερικών
1453, Λευκωσία

Φαξ: 22676709

Έντιμε κύριε Υπουργέ,

**Θέμα: Παροχή διευκολύνσεων στους πολίτες με αναπηρίες για σκοπούς συμμετοχής
τους στην πολιτική και δημόσια ζωή**

Επιθυμούμε να αναφερθούμε στο πιο πάνω θέμα και να επαναφέρουμε σε σας το πάγιο και διαχρονικό αίτημα του κινήματος των ατόμων με αναπηρίες για κατάργηση των πολιτικών διάκρισης και στέρησης του εκλογικού δικαιώματος των πολιτών με αναπηρίες όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 29 «Συμμετοχή στην πολιτική και δημόσια ζωή» της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες που κυρώθηκε και τέθηκε σε ισχύ στη χώρα μας από 27 Ιουλίου, 2011.

Σύμφωνα, συγκεκριμένα, με το εν λόγω άρθρο «Κράτη Μέρη εγγυώνται στους πολίτες με αναπηρίες πολιτικά δικαιώματα και την ευκαιρία να τα απολαμβάνουν σε ίση βάση με άλλους και αναλαμβάνουν να:

- (α) Διασφαλίζουν ότι άτομα με αναπηρίες μπορούν αποτελεσματικά και πλήρως να συμμετέχουν στην πολιτική και δημόσια ζωή σε ίση βάση με άλλους, άμεσα ή μέσω ελεύθερα επιλεγμένων αντιπροσώπων, περιλαμβανομένων του δικαιώματος και της ευκαιρίας για άτομα με αναπηρίες να εκλέγουν και να εκλέγονται μεταξύ άλλων με:
 - (i) Διασφάλιση ότι οι εκλογικές διαδικασίες, εγκαταστάσεις και υλικά είναι κατάλληλα, προσβάσιμα και εύκολα στην κατανόηση και χρήση·
 - (ii) Προστασία του δικαιώματος των ατόμων με αναπηρίες να ψηφίζουν με μυστική ψηφοφορία σε εκλογές και δημόσια δημοψηφίσματα χωρίς εκφοβισμό, και να θέτουν υποψηφιότητα σε εκλογές, να κατέχουν

αποτελεσματικά το αξίωμα και να ασκούν όλες τις δημόσιες λειτουργίες σε όλα τα επίπεδα της διακυβέρνησης, διευκολύνοντας τη χρήση υποβοηθητικών τεχνολογιών και νέων τεχνολογιών όπου είναι κατάλληλο·

- (iii) Εγγύηση της ελεύθερης έκφρασης της βούλησης των ατόμων με αναπηρίες ως ψηφοφόρων και, προς το σκοπό αυτό, όπου είναι αναγκαίο, με αίτημα τους, να επιτρέπεται βοήθεια κατά τη ψηφοφορία από άτομο της επιλογής τους.
- (β) Προάγουν ενεργά ένα περιβάλλον μέσα στο οποίο οι πολίτες με αναπηρίες μπορούν αποτελεσματικά και πλήρως να συμμετέχουν στα δημόσια πράγματα, χωρίς διάκριση και σε ίση βάση με άλλους, και ενθαρρύνουν τη συμμετοχή τους στα κοινά περιλαμβανομένων:
- (i) Συμμετοχής σε μη - κυβερνητικές οργανώσεις και ενώσεις που ασχολούνται με τη δημόσια και πολιτική ζωή της χώρας και στις δραστηριότητες και λειτουργία των πολιτικών κομμάτων·
 - (ii) Δημιουργίας και συμμετοχής σε οργανώσεις των ατόμων με αναπηρίες για να αντιπροσωπεύουν οι πολίτες με αναπηρίες σε διεθνές, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο».

Μετά από τη μελέτη της Έκθεσης την οποία υπέβαλε η Κυπριακή Δημοκρατία στην Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες όσον αφορά την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των πολιτών με αναπηρίες στη χώρα μας, η Επιτροπή προχώρησε στις 8 Μαΐου 2017 στην έκδοση των Καταληκτικών της Παρατηρήσεων (Concluding Observations), όπου περιλαμβάνονται συγκεκριμένες παρατηρήσεις αλλά και εισηγήσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες στην Κύπρο.

Η Επιτροπή εκφράζει, συγκεκριμένα, στην παρ. 57 των Καταληκτικών της Παρατηρήσεων «Συμμετοχή στην πολιτική και δημόσια ζωή» (άρθρο 29) της Σύμβασης, τη βαθιά της ανησυχία «ότι οι πολίτες με νοητικές ή/και ψυχοκοινωνικές αναπηρίες δεν εντάσσονται επαρκώς, δεν υποστηρίζονται και δεν εκπαιδεύονται για να εξασκούν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, ενώ μερικά άτομα στερούνται με βάση σχετική νομοθεσία αυτά τα δικαιώματα». Ανησυχεί, επίσης, «για την απουσία δεδομένων σχετικά με την αποτελεσματική άσκηση αυτών των δικαιωμάτων από τα άτομα με αναπηρίες».

Δεδομένης της τεράστιας σημασίας που ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών αποδίδει στην άσκηση του θεμελιώδους, αναφαίρετου αυτού δικαιώματος των πολιτών με αναπηρίες, η Επιτροπή εισηγήθηκε στην παρ. 58 των Καταληκτικών Παρατηρήσεων όπως η χώρα μας «προχωρήσει ταχύτατα στην υλοποίηση νομοθετικών τροποποιήσεων για τη διασφάλιση σε όλα τα άτομα με αναπηρίες του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι και συλλογή αξιόπιστων και αναλυτικών στοιχείων σχετικά με την άσκηση αυτών των δικαιωμάτων», και όπως παράσχει πληροφορίες στην Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα

των Ατόμων με Αναπηρίες, σχετικά με τα μέτρα που θα λάβει για την εφαρμογή των εισηγήσεων της Επιτροπής μέχρι το Μάιο του 2018 και σύμφωνα με το άρθρο 35(2) της Σύμβασης.

Δεδομένου ότι η χώρα μας παρέλειψε να υλοποιήσει τις πιο πάνω εισηγήσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών με τις οποίες θα διασφαλιστεί η χωρίς διακρίσεις άσκηση του θεμελιώδους ανθρώπινου δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι και συμμετοχής στην πολιτική και δημόσια ζωή όλων των πολιτών με αναπηρίες, η Συνομοσπονδία μας απευθύνθηκε επανειλημμένα στο Υπουργείο σας με την παράκληση όπως σε συνεργασία με άλλα αρμόδια Υπουργεία και Υπηρεσίες του Κράτους, προβείτε άμεσα στις ακόλουθες ενέργειες:

(α) Διασφάλιση της κατοχής εκλογικού βιβλιαρίου και του σεβασμού στη διαφορετικότητα και την αξιοπρέπεια των πολιτών με αναπηρίες, χωρίς στιγματιστικές, στερεότυπες ή επιβλαβείς για την αναπηρία πολιτικές συμπεριφορές και πρακτικές:

- Κατάργηση των διατάξεων των άρθρων 40 και 60 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας σύμφωνα με τις οποίες κάθε άτομο με αναπηρία έχει δικαίωμα να υποβάλει υποψηφιότητα για οποιαδήποτε βαθμίδα, νοουμένου ότι δεν έχει οποιαδήποτε νοητική, ψυχοκοινωνική ή ψυχική αναπηρία.
- Κατάργηση των διατάξεων του εδαφίου 1 του άρθρου 12 του Περί Εγγραφής Εκλογέων και Εκλογικού Καταλόγου Νόμου του 1980-2003 (Ν. 40/1980), σύμφωνα με τις οποίες «δεν δύναται να ψηφίσει εις εκλογήν διεξαγομένην διά τους σκοπούς οιοδήποτε των Νόμων πρόσωπον το οποίο κατά την ημέραν διεξαγωγής της εκλογής, εκτίει ποινήν νομίμου φυλακίσεως ή έχει κηρυχθεί δυνάμει των διατάξεων του εκάστοτε σχετικού Νόμου ως πρόσωπον μη έχον σώας τας φρένας».

(β) Άσκηση του δικαιώματος ψήφου σε προσβάσιμα εκλογικά κέντρα και διαδικασίες που είναι προσβάσιμες σε όλους τους πολίτες με αναπηρίες: Διασφάλιση ότι οι εκλογικές διαδικασίες, εγκαταστάσεις και υλικά είναι κατάλληλα, προσβάσιμα και εύκολα στην κατανόηση και χρήση από τους πολίτες με αναπηρίες για σκοπούς απρόσκοπτης συμμετοχής τους στις εκλογικές διαδικασίες σε ίση βάση με τους υπόλοιπους πολίτες. Συγκεκριμένα, διασφαλίζεται ότι:

- Παρέχονται σαφείς εξηγήσεις και κατάλληλη καθοδήγηση σε όλα τα στάδια της εκλογικής διαδικασίας και πρόσβαση στην ενημέρωση, τις πληροφορίες και το υλικό που αφορά τις εκλογές και τις υποψηφιότητες: χρησιμοποιείται απλή γλώσσα και προτάσεις που συνοδεύονται από εικονογράφηση, βασισμένη στην προσέγγιση ανθρώπινων δικαιωμάτων.
- Εξασφαλίζεται χρηματοδότηση για την παροχή εύκολα κατανοητών πληροφοριών σε όλα τα στάδια της εκλογικής διαδικασίας.
- Παρέχεται βοήθεια ή υποστήριξη από άτομο της επιλογής τους ως προσωπικού βοηθού σε όλα τα στάδια της εκλογικής διαδικασίας.

- Καθίστανται όλα τα εκλογικά κέντρα προσβάσιμα σε άτομα με οποιασδήποτε μορφής κινητική, οπτική, ακουστική, νοητική ή άλλη αναπηρία.
- Πραγματοποιούνται ενημερωτικές εκδηλώσεις για την εκλογική διαδικασία από εξειδικευμένους φορείς με σεβασμό της διαφορετικότητας των πολιτών με αναπηρίες και των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.
- Παρέχεται κατάλληλη κατάρτιση των μελών των κατά τόπους εφορευτικών επιτροπών και υπεύθυνων των εκλογικών κέντρων, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι είναι σε θέση να εξηγήσουν με τρόπο κατανοητό τη διαδικασία σε άτομα με ψυχοκοινωνικές και νοητικές αναπηρίες.
- Υλοποιούνται μέτρα προσβασιμότητας και εφαρμογή ηλεκτρονικής ψηφοφορίας: υιοθετούνται προσβάσιμα για τους πολίτες με αναπηρίες συστήματα ψηφοφορίας, χωρίς ωστόσο να καταργείται το δικαίωμά τους σε μυστική ψηφοφορία, συμπεριλαμβανομένων ηλεκτρονικής ψηφοφορίας «e-voting», τεχνικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό.
- Σχεδιάζονται προσβάσιμες για όλους προεκλογικές εκπομπές και εκστρατείες.
- Παροτρύνονται όλα τα πολιτικά κόμματα να παρουσιάζουν και να διαθέτουν το προεκλογικό τους πρόγραμμα (έντυπο, ηλεκτρονικό, οπτικοακουστικό) σε προσβάσιμες για όλους μορφές (easy-to-read, γραφή braille, γλώσσα ευανάγνωστη με παρόμοια μορφοποίηση και σε μεγέθυνση της συνηθισμένης γραφής, νοηματική γλώσσα και υποτιτλισμό).
- Ενημερώνονται για τα διαθέσιμα μέσα που εξασφαλίζουν ίσες ευκαιρίες στο εκλογικό δικαίωμα και τις αρχές του καθολικού σχεδιασμού, των εύλογων προσαρμογών και της προσβασιμότητας.

Μείζονος σημασίας για το κίνημα των ατόμων με αναπηρίες αποτελεί το γεγονός ότι παρόλο που δεν υπάρχει συγκεκριμένη νομοθεσία για την ικανότητα των πολιτών που διαμένουν σε ιδρύματα να εγγραφούν στον εκλογικό κατάλογο και να ασκήσουν το δικαίωμα του εκλέγειν, αυτό ρυθμίζεται έμμεσα και πέραν από τους πιο πάνω περιορισμούς, με απόλυτα λανθασμένο τρόπο, από την ύπαρξη και εφαρμογή στην πράξη του περί Διαχείρισης της Περιουσίας Ανίκανων Προσώπων Νόμου (Ν. 23(Ι)/1996). Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη νομοθεσία, οι πολίτες που είναι υπό κηδεμονία και δεν μπορούν να διευθετήσουν τις υποθέσεις τους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που λόγω νοητικής αναπηρίας, τοξικομανίας, αλκοολισμού, εγκεφαλικής ή άλλης σωματικής βλάβης ή άλλης πάθησης ή ασθένειας, δεν είναι σε θέση να ασκήσουν την κρίση και τη βούλησή τους και δεν είναι σε θέση να διαχειριστούν την περιουσία ή να διευθύνουν τις υποθέσεις τους, θεωρούνται ως «ανίκανα πρόσωπα».

Κατά συνέπεια, σε μεγάλο αριθμό προσώπων με σοβαρές ψυχοκοινωνικές και άλλες γνωστικές αναπηρίες, που διαμένουν σε ιδρύματα και έχουν αναγνωριστεί από νόμιμη αρχή ως «ανίκανο πρόσωπο» και είναι υπό κηδεμονία, δεν αναγνωρίζεται το δικαίωμα να εγγραφούν στους εκλογικούς καταλόγους και να ασκήσουν το δικαίωμα του εκλέγειν.

Είναι, περαιτέρω, πολύ καλά γνωστό ότι υπάρχει μεγάλος αριθμός ατόμων που διαμένουν σε ιδρύματα (ή ακόμα και εκτός αυτών), που δεν απώλεσαν με οποιοδήποτε «νόμιμο» τρόπο τη «δικαιοπρακτική τους ικανότητα» και ως εκ τούτου δικαιούνται με βάση το νόμο να ψηφίσουν. Ωστόσο, καμία από αυτές τις ομάδες πολιτών με αναπηρίες δεν ασκούν αυτό το δικαίωμα τους, λόγω μη παροχής σε αυτούς των απαραίτητων διευκολύνσεων και κατάλληλης υποστήριξης για να το ασκήσουν.

Άποψη της Συνομοσπονδίας μας είναι ότι η παροχή διευκολύνσεων όσον αφορά την προσβασιμότητα των πολιτών με αναπηρίες στα εκλογικά κέντρα και την απρόσκοπτη συμμετοχή τους στις εκλογικές διαδικασίες γενικότερα, επιβάλλεται όπως έχει ως αφετηρία και εδράζεται στις αρχές της μη-διάκρισης, της εύλογης προσαρμογής, του καθολικού σχεδιασμού και της πλήρους και αποτελεσματικής συμμετοχής και ενσωμάτωσης των πολιτών αυτών στην κοινωνία, όπως ρητά προβλέπεται στα άρθρα 2 και 3 της Σύμβασης.

Λαμβάνοντας, επιπρόσθετα, υπόψη την τεράστια σημασία που έχει για τους πολίτες με αναπηρίες η απρόσκοπτη άσκηση του θεμελιώδους, αναφαίρετου δικαιώματος συμμετοχής τους στην πολιτική και δημόσια ζωή του τόπου, απευθύνουμε σε σας θερμή παράκληση όπως το θέμα αυτό τεθεί ψηλά στην ημερήσια διάταξη των προτεραιοτήτων του Υπουργείου σας και της Κυβέρνησης της χώρας μας γενικότερα και όπως διευθετήσετε συνάντηση διαβούλευσης αντιπροσωπείας της Συνομοσπονδίας μαζί σας προσωπικά, για σκοπούς συζήτησης και προώθησης των θεμάτων που άπτονται της υλοποίησης των πιο πάνω εισηγήσεων της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών και των Δικαιωμάτων των πολιτών με αναπηρίες γενικότερα.

Επαναλαμβάνουμε, τέλος, ότι η ΚΥ.Σ.Ο.Α. αποτελεί το δια Νόμου θεσμοθετημένο, τριτοβάθμιο κοινωνικό εταίρο του κράτους στα ζητήματα της αναπηρίας και ως η αντιπροσωπευτικότερη οργάνωση των πολιτών αυτών, εκπροσωπεί τους πολίτες με αναπηρίες στις διαβουλεύσεις με την πολιτεία σε εθνικό επίπεδο.

Είμαστε στη διάθεση σας για περισσότερες διευκρινίσεις και για συνεργασία με σκοπό την πλήρη συμμόρφωση της χώρας μας ως προς τις υποχρεώσεις της για λήψη όλων των μέτρων με τα οποία θα υλοποιηθεί στην πράξη και θα τυγχάνει σεβασμού το αναφαίρετο, θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτική και δημόσια ζωή των πολιτών με αναπηρίες της χώρας μας.

Με εκτίμηση,

Χριστάκης Νικολαΐδης
Πρόεδρος

Κωνσταντίνος Εφραίμ
Γενικός Γραμματέας

Κοινοποίηση:

1. Πρόεδρο Βουλής των Αντιπροσώπων
2. Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
3. Πρόεδρο Δημοκρατικού Συναγερμού
4. Γενικό Γραμματέα ΑΚΕΛ
5. Πρόεδρο Δημοκρατικού Κόμματος
6. Πρόεδρο Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών ΕΔΕΚ
7. Πρόεδρο Κινήματος Οικολόγων Συνεργασία Πολιτών
8. Πρόεδρο Συμμαχίας Πολιτών
9. Πρόεδρο Κινήματος ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ
10. Πρόεδρο ΕΛΑΜ
11. Πρόεδρο και Μέλη Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών